

Umetniška gimnazija – glasbena smer

Modul B: petje – inštrument

Posodobljeni učni načrt

KLARINET

OBVEZNI PREDMET

420 ur

Posodobljeni učni načrt

KLARINET

Obvezni predmet (420 ur)

Posodobljeni učni načrt so pripravili:

Predsednik predmetne skupine:

mag. Dušan Sodja, prof., Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana

Člana:

doc. Slavko Kovačič, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta

Borut Vatovec, prof., Umetniška gimnazija Koper

Vodja in koordinator predmetnih skupin za pihala:

red. prof. Matej Zupan, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Vodja področne skupine za glasbeno šolstvo:

dr. Dimitrij Beuermann, Zavod RS za šolstvo

Recenzenta:

red. prof. Jože Kotar, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Andrej Zupan, prof., Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: **dr. Žiga Turk**

Za zavod: **mag. Gregor Mohorčič**

Uredili: **izr. prof. mag. Ivan Florjanc, Marija Gregorc, prof.**, in **mag. Tomaž Faganel**

Jezikovni pregled: **Mira Turk Škraba**

Objava na spletnem naslovu:

http://www.mizks.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/sr_ednjesolsko_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

Prva izdaja

Ljubljana, 2012

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:780.641.2(0.034.2)

SODJA, Dušan

Posodobljeni učni načrt. Klarinet [Elektronski vir] : obvezni predmet : 420 ur / [pripravili Dušan Sodja, Slavko Kovačič, Borut Vatovec]. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2012. - (Umetniška gimnazija - glasbena smer. Modul B, Petje - inštrument)

ISBN 978-961-03-0100-4 (pdf, Zavod RS za šolstvo)

1. Gl. stv. nasl. 2. Kovačič, Slavko, 1973- 3. Vatovec, Borut, 1974-
265648896

Posodobljeni učni načrt za predmet klarinet je pripravila predmetna skupina za posodabljanje učnega načrta za klarinet. Pri posodabljanju je izhajala iz učnega načrta za predmet klarinet, določenega na 15. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 7. 5. 1998. Posodobljeni učni načrt je posledica sprememb in novosti v pedagoški praksi na področju inštrumentalnega pouka.

Posodobljeni učni načrt je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 154. seji 24. januarja 2013.

VSEBINA

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	4
2 SPLOŠNI CILJI.....	5
3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	6
4 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	17
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA.....	19
5.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja.....	20
5.2 Medpredmetne povezave.....	20
6 MATERIALNI POGOJI.....	22
7 ZNANJE IZVAJALCEV	22

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet klarinet je obvezni predmet v programu Umetniška gimnazija – glasbena smer, modul B: petje – inštrument. Izvajamo ga v vseh letnikih programa v skupnem obsegu 420 ur.

Pouk vsakega glasbenega inštrumenta je pedagoški proces estetskega izobraževanja.

Posameznika pripeljemo do glasbenega izražanja, ki je plod številnih procesov, ki se odvijajo na ravneh videnja, razumevanja, ocene, emocionalnega doživljanja in fizičnega udejanjanja. Z razvojem teh sposobnosti se v dijaku krepijo umski, čustveni in estetski potenciali, ki so dobra podlaga za njegovo rast.

Če se ozremo v zgodovino klarineta, ki ne sega več kot tristo let v preteklost, vidimo, kako se je eno najmlajših pihal hitro in enakovredno uveljavilo v vseh zvrsteh glasbe. Danes je klarinet nesporno najbolj pomembno in najbolj izrazno pihalo z veliko tehničnimi, zvočnimi in izraznimi zmožnostmi.

Na začetku, t.j. v času rokokoja, klarinet omenjajo kot inštrument, ki ga z njegovim značilnim zvočnim značajem uporabljajo v različnih zasedbah predvsem kot glasbilo za ustvarjanje različnih zvočnih učinkov. Z razvojem inštrumenta je bila tudi njegova vloga vse večja. Zaradi pestrosti barv in neskončnih možnosti izražanja postane klarinet v romantiki ideal mnogih velikih skladateljev. To omenja tudi razprava Berlioza in Straussa (*Treatise on Instrumentation – H. Berlioz and R. Strauss*): »Če je v orkestru oboa naivni sopran in flavta koloraturni sopran, je klarinet dramska pevka, katera v celoti obvlada nižji altovski register, najvišje akcente soprana in najtežje dramske kolorature. Njen glas je v globini temen, v sredini sanjsko nežen, v višinah pa doseže ostrino in čistost diamanta.«

Zavedanje pomena teh besed, ki so jih največji mojstri glasbe izklesali v svoja nesmrtna dela, je izjemna čast, velika odgovornost in hkrati osrednje vodilo našega dela.

2 SPLOŠNI CILJI

Dijaki* pri predmetu klarinet:

- pridobivajo, poglobljajo in usvajajo izvajalsko tehniko ter se usposablajo za obvladovanje množice izraznih značilnosti klarineta;
- usvajajo intonacijo in ritem, spremljajo široki razpon zvočnega gibanja svojega glasbila in izboljšujejo branje notnega zapisa;
- pomnijo ritmične vzorce, spoznavajo členjenje in pomen glasbenih misli;
- se ob igranju seznanjajo z vrhunskimi dosežki glasbene ustvarjalnosti različnih slogovnih obdobj;
- ob vadbi svojega glasbila prenašajo v prakso zakonitosti glasbene teorije in s tem poglobljajo znanje teoretičnih zakonitosti glasbenega stavka;
- ob razumevanju in praktičnem usvajanju zakonitosti glasbene teorije razvijajo posledično tudi matematična znanja, pa tudi osnove znanosti in tehnologije;
- negujejo estetsko doživljanje in si ostrijo glasbeni okus;
- poglobljajo predznanje, odkrivajo in razvijajo svoje ustvarjalne glasbene sposobnosti;
- razvijajo svojo nadarjenost in muzikalno usposobljenost;
- ob sistematični vadbi razvijajo delovne navade in odnos do dela;
- razvijajo odgovornost za svoje znanje;
- skupaj z učiteljem spremljajo, presojujejo uspešnost, usmerjajo in razvijajo svoj učni proces;
- osveščajo in razvijajo sposobnost načrtovanja učenja;
- se sporazumevajo v slovenščini in skrbijo za kakovost učnega jezika;
- izvajajo dela slovenskih avtorjev;
- negujejo narodno identiteto;
- spoznavajo, razumevajo in uporabljajo strokovne izraze v tujih jezikih;
- za uspešnejše doseganje učnih ciljev kritično uporabljajo računalniško informacijsko tehnologijo in pridobivajo podatke iz različnih, tudi elektronskih, virov;
- različno predstavljajo svoje izdelke in dosežke glasbene ustvarjalnosti;

* V tem učnem načrtu izraz *dijak* velja enakovredno za *dijaka* in *dijakinjo*. Enako izraz *učitelj* velja enakovredno za *učitelja* in *učiteljico*.

- se učijo nastopati v javnosti samostojno ali v različnih skupinah in utrjujejo dobre oblike samozavesti;
- predvsem pri komorni igri, orkestru in projektne delu utrjujejo dobre oblike socialnosti, si privzgamajo pravila za enakopravno sodelovanje ter razvijajo in izboljšujejo vzajemne odnose;
- aktivno sodelujejo pri ustvarjalnih projektih, si pridobivajo samoiniciativnost in podjetnost;
- se vključujejo v domača in mednarodna šolska partnerstva in spoznavajo raznolika kulturna okolja;
- oblikujejo svojo osebnost in identiteto;
- spoznavajo in izvajajo glasbena dela slovenskih skladateljev;
- razvijajo zavest o pomenu ohranjanja narodove samobitnosti;
- spoznavajo enakost in različnost slovenske in evropske glasbene dediščine;
- usposablajo se za svoje prihodnje delo.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

3.1.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki: – utrjujejo ali tudi popravljajo temeljne elemente igranja, kot so preponsko dihanje, nastavek, drža telesa in inštrumenta; – prejemajo napotke in pomoč pri izbiri primerne ustnika in jezička; – negujejo oblikovanje tona in nadzorujejo intonacijo v vseh registrih; – izvajajo tonske vaje po predpisani literaturi; – prejemajo napotke o vseh osnovnih in pomožnih prijemih; – razvijajo zmožnost za dinamične in barvne razločke; – utrjujejo različne načine artikulacije; – vadijo staccato po predpisani literaturi; – se seznanjajo z osnovami razlikovanja slogov in načinov izvajanja.	–Osnove fraziranja – motiv, stavek, perioda –Durove in molove lestvice po francoskem sistemu (legato in staccato čez cel obseg) s pripadajočimi akordi (kvintakord, D7 in zm7) razloženo in arpeggio –Celotonske in kromatične lestvice po celotnem obsegu Literatura: –C. Bärmann, Tägliche Studien op. 63 (Hofmeister) –I. Karlin, Vademecum klarinetista (Didakta) –B. Kovács, Everyday scale exercises (EMB) –E. Gay, Études récapitulation de Technique journalière (Leduc)

	–A. Galper, Tone, Technique & Staccato (Mel Bay Publications)

3.1.2 Etude

Dijaki:

–z igranjem etud podpirajo cilje iz poglavja 3.1.1 (Tehnične in muzikalne prvine);
 –izvajajo etude, ki dopolnjujejo vsebine in tehnične prvine, ki se obravnavajo na glasbeno tehničnem področju, posebno če gre za odpravljanje napak, popravljanje katere od tehničnih prvin ali nastavka.

–F. Kroepsch, 416 Etudes Progressives, 1. zv. (Billaudot)
 –C. Rose, 32 études
 –J. Lancelot, 33 études assez faciles
 –J. Lancelot, 15 études pour clarinette
 –F. T. Blatt, 24 Esercizi di Meccanismo (Ricordi)
 –C. Rose, 40 Studies for Clarinet, 1. zv.
 –L. Wiedemann, 19 Staccato Etüden

3.1.3 Sonate in sonatine

Dijaki:

–izvajajo lažje sonate in sonatine od baročnih transkripcij do lažjih klasicističnih sonat;
 –ob izvajanju sonat kljub nižji zahtevnosti stopnji usvajajo prve zakonitosti sloga (sonatni stavek, pesemska oblika, rondo) in razvijajo muzikalni izraz;
 –razvijajo sposobnost koncentracije in uspešnega nastopanja pred občinstvom.

–F. V. Vanhal, Sonata v Es-duru
 –W. A. Mozart (Ettlinger), Štiri cerkvene sonate
 –B. Marcello, Sonata;
 –A. Corelli, Sonata št. 7;
 –A. Corelli, Sonata št. 10
 –J. X. Lefèvre: Sonata v B-duru
 –F. A. Boieldieu, Sonata

3.1.4 Koncerti in koncertini

Dijaki:

–uresničujejo operativne cilje na področju koncertov oz. koncertinov, ki so enaki kot pri sonatah in sonatinah v zgornji alineji;
 –z dobrim predznanjem in kakovostno tehnično postavitvijo lahko že posežejo po nekaterih pomembnejših izvornih delih literature za klarinet, pri čemer bodo muzikalne in slogovne prvine prišle do izraza v večji meri (Stamitz, Koželuh);
 –z izvajanjem koncertov na pamet gradivo usvajajo globlje in temeljiteje.

–J. E. Koželuh, Koncert v Es-duru
 –L. Koželuh, Koncert v Es-duru
 –A. Rosetti, Koncert v Es-duru
 –G. Tartini, Concertino
 –C. Stamitz, Koncert št. 3 v B-duru
 –L. E. Larsson, Concertino št. 3, op. 45

3.1.5 Skladbe 19., 20. in 21. stoletja	
Dijaki: –spoznavajo literaturo za klarinet od 19. stoletja naprej, ki ponuja vrsto skladb primerne težavnostne stopnje za prvi letnik; –razvijajo svoje muzikalno-tehnično znanje s skladbami iz tega sklopa, ki zaradi svoje raznovrstnosti ponuja učitelju veliko možnost izbire skladb in posvečanje razvoju posameznih prvin pri dijaku; –se ob izvorni literaturi seznanjajo tudi s transkripcijami, ki se lahko še bolj približajo individualni didaktični strategiji za posameznega dijaka, lahko pa ponujajo tudi nekoliko širši pogled na glasbeno umetnost; –z izvajanjem na pamet gradivo usvajajo globlje in temeljiteje.	–P. Jeanjean, Arabesques –L. Cahuzac, Pastorale cévenole –C. Debussy, Petite pièce –C. M. von Weber, Variacije op. 33 (Silvana) –H. Baermann, Adagio v Des-duru –L. Excoffier, Rapsodie Provençale –C. V. Stanford, Trije intermezzi op. 13 –E. Bozza, Aria –F. Mendelssohn Bartholdy (Dobrée), Štiri pesmi brez besed –J. Ed. Barat, Pièce en Sol mineur –A. Coquard, Melodie et Scherzetto –G. Grovlez, Sarabande et Allegro –L. Weiner, Two movements –G. Pierné, Canzonetta –M. Mangani, Pagina d'album –H. Badings, Andante con moto

3.1.6 Skladbe slovenskih skladateljev	
Dijaki: –izvajajo skladbe slovenskih skladateljev, primerne svojim sposobnostim; –preko teh del vzpostavljajo odnos z umetnostjo in kulturo slovenskega kulturnega prostora.	–V. Lovec, Ekloga –P. Merkù, Tri uspavanke za Jasno –A. Ajdič, Pesem predmestja –A. Ajdič, Pastirska pesem –U. Krek, Impromptu Pastoral (Didakta) –U. Rojko, Sympathie (Didakta) –A. Srebotnjak, Danse sentimentale (Didakta)

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

3.2.1 Tehnične in muzikalne prvine	
Dijaki: –postopno oblikujejo osebni sistem vadbe tehnično-muzikalnih prvin; –si privzgajajo skrb za primerno izbiro jezička; –izvajajo tonske vaje po predpisani literaturi v vseh dinamikah; –negujejo razvijanje tona in nadzorujejo intonacijo v vseh registrih; –igrajo vokalizacije s posebnim ozirom na intonacijo in vezave; –razvijajo zmožnost za dinamične in barvne razločke; –utrjujejo različne načine artikulacije; –vadijo staccato po predpisani literaturi; –izvajajo durove in molove lestvice po francoskem sistemu (legato in staccato čez cel obseg) s pripadajočimi akordi (kvintakord, D7 in zm7) razloženo in arpeggio; –razvijajo prvine skupne igre.	–Celotonske in kromatične lestvice po celotnem obsegu –Samostojna priprava in razlaga lažjih skladb –Osnove transpozicij v C; –Osnove branja a vista Literatura: –C. Bärmann, Tägliche Studien op. 63 (Hofmeister) –I. Karlin, Vademecum klarinetista (Didakta) –B. Kovács, Everyday scale exercises (EMB) –E. Gay, Etudes récapitulation de Technique journalière (Leduc) –A. Galper, Tone, Technique & Staccato (Mel Bay Publications)
3.2.2 Etude	
Dijaki: – etude izvajajo natančno s predpostavljenimi zahtevami; –še vedno trdno povezujejo vsebine tega sklopa z operativnimi cilji sklopa tehničnih in muzikalnih prvin; –etude kontrastnih značajev vadijo vzporedno.	–F. Kroepsch, 416 Etudes Progressives, 2. zv. (Billaudot) –V. Gambaro, 21 Capricci (Ricordi); – E. Gay: 30 études de style – H. Klosé, 20 études caractéristiques – V. Blancou, 40 études, 1. zv. (Billaudot) –F. T. Blatt, 12 Capricci op.17 (Ricordi) –R. Kell, 17 Staccato Studies
3.2.3 Sonate in sonatine	

Dijaki: –izvajajo izvirne sonate iz obdobja 19. stoletja, ki so temelj klarinetistične literature; –v sonati so sposobni prepoznati zgradbo sonatne oblike in jo analizirati; –spoznavajo tudi sodobnejše sonate 20. stoletja; –usvajajo in poglobljajo znanje o slogovnih zakonitostih in razvijajo slogu ustrezen muzikalni izraz; –razvijajo sposobnost koncentracije in uspešnega nastopanja pred publiko.	–W. A. Mozart (Veilhan), Sonata v Es-duru –F. Danzi, Sonata v B-duru –F. Mendelssohn Bartholdy, Sonata v Es-duru –A. Cooke, Sonata v B-duru –A. Templeton, Pocket size sonata –J. Beez, Sonatina –N. Rakov, Prva sonata

3.2.4 Koncerti in koncertini

Dijaki: –poglobljajo svoje znanje s spoznavanjem splošnih značilnosti obdobja klasicizma; –z izvajanjem izvirnih koncertov in koncertinov utrjujejo tehnične osnove in razvijajo muzikalni izraz iz obdobja klasicizma in zgodnje romantike; –z izvajanjem koncertinov in koncertov na pamet gradivo usvajajo globlje in temeljiteje.	–F. A. Hoffmeister, Koncert v B-duru –C. Stamitz, Koncert št. 11 v Es-duru –G. Donizzetti, Concertino –D. Cimarosa, Koncert v d-molu –C. M. von Weber, Concertino op. 26

3.2.5 Skladbe 19., 20. in 21. stoletja

Dijaki: –s študijem navedenih del iz obdobja romantike in kasnejših slogovnih obdobj razvijajo ton in izraz, brez katerih si ni mogoče predstavljati standardne orkestrske, komorne in druge glasbene literature; –ob tovrstnih vsebinah spoznavajo glasbeno stavčno členjenje daljših melodičnih linij in večjih dinamičnih gradacij ter pridobivajo na virtuoznosti; –z izvajanjem na pamet gradivo usvajajo globlje in temeljiteje.	– N. W. Gade, Fantazijske skladbe op. 43 – G. Rossini, Variacije v C-duru – Ph. Gaubert, Fantaisie – E. Cavallini, Adagio e Tarantella – M. Ravel (Hamelin), Pièce en forme de Habanera – B. Bartók (Székely), Romunski plesi – F. Busoni, Elegie – J. Mouquet, Solo de Concours – L. Perminov, Balada – C. Nielsen, Fantasy – A. Copland, Nocturne – E. Bozza, Pulcinella – D. Milhaud, Caprice – R. Stark, Walzer–Capriccio – A. Grgin, Tema z variacijami št. 1

3.2.6 Skladbe slovenskih skladateljev	
Dijaki: – izvajajo skladbe slovenskih skladateljev, ki so že del standardnega slovenskega repertoarja za klarinet; – preko teh del vzpostavljajo odnos z umetnostjo in kulturo slovenskega kulturnega prostora.	– A. Ajdič, Zgodba predmestja – L. Lebič, Recitativ in skerco (Didakta) – P. Ramovš, Ostinato (Didakta) – B. Glavina, Capricetto za klarinet solo – U. Krek, Sarabanda za Natašo

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

3.3.1 Tehnične in muzikalne prvine	
Dijaki: – nadgrajujejo osebni sistem vadbe tehnično-muzikalnih prvin in skrbijo za koncentrirano in zanesljivo izvajanje; – izvajajo tonske vaje po predpisani literaturi v vseh dinamikah; – razvijajo kakovost tona in nadzorujejo intonacijo v vseh registrih; – razvijajo zmožnost za dinamične in barvne razločke; – utrjujejo tonsko barvanje in niansiranje glede na zahteve izvajane literature; – izbirajo ustrezno tonsko barvanje in niansiranje glede na slogovne zahteve določene skladbe; – vadijo staccato po predpisani literaturi; – izvajajo durove in molove lestvice po francoskem sistemu s pripadajočimi akordi (kvintakord, D7 in zm7) razloženo in arpeggio ter v tercah v različnih artikulacijah; – izvajajo celotonske in kromatične lestvice po celotnem obsegu; – vadijo transpozicije v C in A; – vadijo branje a vista; – nadgrajujejo prvine skupne igre. – spoznavajo igranje na Es-klarinet in basovski klarinet – spoznavajo osnove vibrata, flutterzunga, multifonih tonov in drugih prvin sodobne glasbe – samostojno pripravijo skladbe po lastni izbiri	Literatura: – C. Bärmann, Tägliche Studien op. 63 (Hofmeister) – I. Karlin, Vademecum klarinetista (Didakta) – B. Kovács, Everyday scale exercises (EMB) – E. Gay, Etudes récapitulation de Technique journalière (Leduc) – A. Galper, Tone, Technique & Staccato (Mel Bay Publications)

3.3.2 Etude	
Dijaki: – etude dojemajo celoviteje v smislu razvoja tehnične kompetentnosti in virtuoznosti, zato jih ne podrejajo več samo izgradnji osnovnih tehničnih temeljev za igranje; – velik poudarek namenjajo estetski in slogovni razsežnosti; – postopno povečujejo zmogljivost (tako v hitrosti kot v vzdržljivosti); – posegajo tudi po sodobnih etudah (Giampieri) in etudah s poudarkom na posamezne tehnične težave (Oppermann); – lažje etude transponirajo v C.	– F. Kroepsch, 416 Etudes Progressives, 2. zv. (Billaudot) – E. Cavallini, 30 Caprices (Leduc) – P. Jeanjean, 20 Etudes progressives et melodiques, 1. zv. – K. Oppermann, Intermediate Velocity Studies (Fischer) – A. Uhl, 48 Etüden, 1. zv. (Schott) – V. Blancou, 40 Etudes, 2. zv. (21–40) – J. Lancelot, 23 Etudes – A. Giampieri: 12 Studi moderni (Ricordi)
3.3.3 Sonate in sonatine	
Dijaki: – nadaljujejo z delom na področju glasbene literature na podlagi istih temeljnih principov kot v prejšnjih letnikih; – izvajajo težje sonate iz vseh slogovnih obdobj; – razvijajo dožemanje slogovnih estetskih dimenzij; – razvijajo celosten pogled na glasbeno delo; – krepijo koncertantno vzdržljivost in moč.	– W. A. Mozart (Veilhan), Sonata v B-duru, K 454; – F. Ries, Sonata v g-molu op. 29 – F. Devienne, Druga sonata – P. Ladmirault, Sonata – F. A. Hoffmeister, Sonata – C. Bochsa, Grande Sonate – B. Bjelinski, Sonata – M. Arnold, Sonatina
3.3.4 Koncerti in koncertini	
Dijaki: – uresničujejo operativne cilje na področju koncertov oz. koncertinov, ki so enaki kot pri sonatah in sonatinah v zgornji alineji; – samostojno raziskujejo zakonitosti artikulacije in kadenc; – z izvajanjem na pamet gradivo usvajajo globlje in temeljiteje.	– F. V. Krommer-Kramar, Koncert v Es-duru op. 36 – K. Stamitz, Koncert št. 7 v Es-duru (Darmstädter) – G. S. Mercadante, Koncert v B-duru – B. Crusell, Koncert št. 2 v f-molu op. 5 – K. Kurpinsky, Koncert – J. Stamitz, Koncert v B-duru

3.3.5 Skladbe 19., 20. in 21. stoletja	
Dijaki: – nadaljujejo z razvojem in spoznavanjem glasbene literature na podlagi istih temeljnih principov kot v prejšnjih letnikih; – razvijajo sposobnost dinamičnih kontrastov, daljših melodičnih linij, ekstremnih artikulacijskih prvin in virtuoznosti; – s študijem sodobnejših del širijo obzorja in spodbujajo zanimanje za neznano.	– N. Burgmüller, Duo op. 15 – W. Y. Hurlstone, Štiri karakterne skladbe – H. Rabaud, Solo de Concours – L. Cahuzac, Fantaisie Variée – E. Bozza, Claribel – G. Finzi, Pet bagatel – D. Milhaud, Duo Concertant – G. Marty, Prva fantazija – R. Schumann (Korody-Kreutzer), Adagio in Allegro – J. C. Eschmann, Zwei Fantasiestücke op. 9 – G. Grovlez, Concertino – R. Boutry, En Blue et Rouge – B. Kovacs, Hommage a J. S. Bach (solo)

3.3.6 Skladbe slovenskih skladateljev	
Dijaki: – pod mentorstvom učitelja vključujejo ključna dela slovenskih skladateljev, primerna zahtevnostni stopnji, in tako spoznavajo slovensko glasbeno ustvarjalnost; – preko izvajanja skladb imajo možnost spoznati slovenske skladatelje; – vzpostavljajo odnos z umetnostjo in kulturo svojega kulturnega prostora.	– B. Pucihar, Simple Songs – R. Kamplet, Fantazija – M. Lipovšek, Tri pravljice – D. Škerl, Pet skladb – B. Adamič, Tinkarin rojstni dan

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

3.4.1 Tehnične in muzikalne prvine

Dijaki: – dokončno oblikujejo osebni sistem vadbe tehnično-muzikalnih prvin ter skrb za koncentrirano in zanesljivo izvajanje; – negujejo samoiniciativnost in samostojnost pri iskanju novih spoznanj in rešitev; – izvajajo tonske vaje po predpisani literaturi v vseh dinamikah; – razvijajo dinamične in barvne razločke; – izbirajo ustrezno tonsko barvanje in niansiranje glede na slogovne zahteve določene skladbe; – vadijo staccato po predpisani literaturi; – si pridobijo osnove dvojnega staccata; – izvajajo durove in molove lestvice po francoskem sistemu s pripadajočimi akordi (kvintakord, D7 in zm7) razloženo in arpeggio ter v tercah v najrazličnejših artikulacijskih in ritmičnih načinih; – izvajajo celotonske in kromatične lestvice po celotnem obsegu; – vadijo transpozicije v C in A; – vadijo branje a vista; – prepoznajo zapise in izvedbo različnih efektov sodobne glasbene literature; – samostojno pripravijo izvedbo skladbe po lastni izbiri; – izvajajo najbolj znane orkestrske sole iz predpisane literature.	Literatura: – C. Bärmann, Tägliche Studien op. 63 (Hofmeister) – B. Kovács, Everyday scale exercises (EMB) – A. Carbonare, Clarinetto. Il suono: Arte e Tecnica (Riverberi sonori) – R. Jettel, Klarinetten-Schule Band 2 (Doblinger) – H. Hepp, A.Rohde, Orchester- Probespiel Klarinette (Peters)

3.4.2 Etude

Dijaki: – etude dojemajo bolj celovito v smislu razvoja tehnične kompetentnosti in virtuoznosti, zato jih ne podrejajo več samo izgradnji osnovnih tehničnih temeljev za igranje; – velik poudarek namenjajo estetski in slogovni razsežnosti; – izvajajo težje etude z namenom pridobiti tehnično znanje, ki jim bo omogočilo lažje izvajanje skladb, predpisanih za maturo.	– F. Kroepsch, 416 Etudes Progressives, 4. zv. (Billaudot) – G. Marasco, 10 Studi di perfezionamento (Ricordi) – A. Uhl, 48 Etüden, 2. zv. (Schott) – K. Oppermann, Velocity Studies – Advanced (Fischer) – G. B. Gambaro, 12 Caprici (Ricordi) – M. Bitsch, 12 Etudes de Rythme (Leduc) – A. Grgin: 17 koncertnih etud

3.4.3 Sonate in sonatine	
Dijaki: – poseben poudarek namenijo sonati, ki je sestavni del maturitetnega izpita; – delo temeljito naštudirajo v podrobnostih in celoti; – uporabljajo muzikološko primerne izdaje navedenih del; – se poglobijo v vse prvine interpretacije glasbenega dela.	– C. Saint-Saëns, Sonata op. 167 – P. Hindemith, Sonata – I. Petrić, Sonata – D. Škerl, Sonatina – F. Poulenc, Sonata – A. Honegger, Sonatina (A klarinet) – Z. Vauda, Sonata brevis – B. Martinů, Sonatina – A. Grgin, Sonata

3.4.4 Koncerti in koncertini	
Dijaki: – uresničujejo operativne cilje, ki so identični kot pri sonatah in sonatinah v zgornji alineji; – se z gradivom seznanijo tudi s pomočjo vseh dostopnih avdio medijev, kritično analizirajo izvedbe in pridobivajo potrebne informacije; – po možnosti sami obdelajo gradivo z vidika artikulacije in okraskov; – uporabljajo muzikološko primerne izdaje navedenih del; – z izvajanjem na pamet gradivo usvajajo globlje in temeljiteje ter ustvarijo prepričljivejši vtis interpretacije.	– C. M. von Weber, Koncert št. 1 v f-molu op. 73 – B. Crusell, Koncert št. 3 v B-duru op. 11 – I. Pleyel, Koncert v B-duru – L. Spohr, Koncert št. 1 v c-molu op. 26 – C. Stamitz, Koncert št. 10 v B-duru

3.4.5 Skladbe 19., 20. in 21. stoletja

Dijaki: – še naprej razvijajo vse vidike tega sklopa vsebin, ki so jih obravnavali med dosedanjim šolanjem; – naštudirajo nekatera ključna dela literature 20. stoletja za klarinet in klavir kot tudi za solistični klarinet; – skušajo preko del pričujočega sklopa še posebej izraziti svoje individualne izrazne, muzikalne, virtuosne ali kakšne druge umetniške kvalitete ali posebnosti; – z izvajanjem na pamet gradivo usvajajo globlje in temeljiteje ter ustvarijo prepričljivejši vtis interpretacije.	– J. Ed. Barat, Solo de Concours – J. Semler-Collery, Réverie et Scherzo – E. Bozza, Fantaisie Italienne – D. Milhaud, Scaramouche – H. Tomasi, Introduction et danse – H. Messenger, Solo de Concours – M. Delmas, Fantaisie Italienne – W. Lutosławski, Plesni preludiji – K. Penderecki, Tri miniature – R. Schumann, Fantazijske skladbe op. 73 – L. Weiner, Ballata op. 8 – J. Küffner, Introdukcija, Tema in variacije (pripisano C. M. Webbru) – L. Cahuzac, Variations sur un air du pays D'oc – A. Magnani, 1er Divertissement – A. Magnani, Solo de Concert – P. Pierné, Andante – Scherzo – G. Bonard, Rondo – J. Lefèbvre, Fantaisie-caprice op. 118 – M. Arnold, Fantasy op. 87 (solo) – E. Watson, Caoine (solo); – B. Kovacs, Hommage à R. Strauss (solo) – L. Cahuzac, Arlequin (solo)

3.4.6 Skladbe slovenskih skladateljev	
Dijaki: – uresničujejo operativne cilje na področju skladb slovenskih skladateljev, ki so enaki kot v tretjem letniku; – pod mentorstvom učitelja izberejo in temeljito naštudirajo delo slovenskega skladatelja za svoj maturitetni program.	– A. Čopi, Humoreska (solo) – J. Pucihar, Slovenec sem, Slovenec tja – J. Golob, Groteska – L. Rančigaj, Preludij in Rondo – B. Brun, Štiri miniature

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja klarineta in sporočanja glasbe z njim, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja inštrumenta, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega programa.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja inštrumenta, pri čemer sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oz. zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu, slogu in je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta omejeni interpretacija in muzikalna izvedba ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe.

Minimalni standardi znanja so izraženi v izpitnih vsebinah po posameznih letnikih.

V vseh letnikih dijaki vsaj eno skladbo izvajajo na pamet.

1. letnik:

- lestvica (durova ali molova) z akordi po izbiri, kot je opredeljeno v operativnih ciljih pri tehničnih in muzikalnih prvinah (poglavje 3.1.1);
- etuda (izbor iz poglavja 3.1.2);
- sonata (dva kontrastna stavka po izboru iz poglavja 3.1.3);
- koncert (prvi ali drugi in tretji stavek po izboru iz poglavja 3.1.4);
- skladba s klavirsko spremljavo po lastnem izboru, ki ni koncert ali sonata (izbor iz poglavja 3.1.5);
- skladba slovenskega skladatelja po izboru iz poglavja 3.1.6.

Vsaj ena ciklična skladba mora biti iz obdobja klasicizma.

2. letnik:

- lestvica (durova ali molova) z akordi po izbiri, kot je opredeljeno v operativnih ciljih pri tehničnih in muzikalnih prvinah (poglavje 3.2.1);
- etuda (izbor iz poglavja 3.2.2);
- sonata (dva kontrastna stavka po izboru iz poglavja 3.2.3);
- koncert (1. stavek ali 2. in 3. stavek po izboru iz poglavja 3.2.4);
- virtuoza skladba po izboru iz poglavja 3.2.5;
- skladba slovenskega skladatelja po izboru iz poglavja 3.2.6.

Vsaj ena ciklična skladba mora biti iz obdobja klasicizma.

3. letnik:

- lestvica (durova ali molova) z akordi po izbiri, kot je opredeljeno v operativnih ciljih pri tehničnih in muzikalnih prvinah (poglavje 3.3.1);
- etuda (izbor iz poglavja 3.3.2);
- sonata v celoti po izboru iz poglavja 3.3.3;
- koncert v celoti po izboru iz poglavja 3.3.4;
- virtuoza skladba po izboru iz poglavja 3.3.5;
- skladba slovenskega skladatelja po izboru iz poglavja 3.3.6.

4. letnik:

Dijak, ki opravlja maturo iz izbirnega predmeta glasba, ne opravlja letnega izpita. V tem primeru dijak konča predmet v četrtem letniku z razredno oceno.

- lestvica (durova ali molova) z akordi po izbiri, kot je opredeljeno v operativnih ciljih pri tehničnih in muzikalnih prvinah (poglavje 3.4.1);
- etuda (izbor iz poglavja 3.4.2);
- sonata v celoti po izboru iz poglavja 3.4.3;
- koncert v celoti po izboru iz poglavja 3.4.4;
- virtuoza skladba po izboru iz poglavja 3.4.5;
- skladba slovenskega skladatelja po izboru iz poglavja 3.4.6.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Delo temelji na poznavanju dijakovega tehničnega in muzikalnega znanja ter njegovih psihofizičnih sposobnosti. Učni načrti so le podlaga za delo. Praksa kaže, da prihaja v razvoju posameznikov do precejšnjih razlik, ki jih kljub selekciji in sprejemnemu preizkusu ni mogoče predvideti. Tako so odstopanja od letnega in izpitnega programa dopustna in celo nujna. V praksi to pomeni prilagajanje načina poučevanja in napredovanja dijakovim individualnim psihofizičnim ter emocionalnim sposobnostim. Tudi izpitna komisija naj to primerno upošteva pri ocenjevanju.

Med šolanjem je treba posebno pozornost nameniti tistim tehničnim prvinam, ki jih dijak obvlada slabše. Širok izbor literature za klarinet učitelju omogoča izbor del, ki bodo posamezniku najbolj koristila. Dijak naj znanje stopnjuje glede na zmožnosti in pri tem ne izpušča temeljnih znanj, ki mu omogočajo kasnejšo izvedbo zahtevnejših del.

Posebno pozornost velja nameniti pomnjenju. To naj temelji na oblikovni, tematski in harmonski analizi, ne samo na akustičnih in vizualnih predstavah. Dijake je treba spodbujati k samostojnemu študiju skladb v okviru učnega programa in tudi posebnih zanimanj, ki jih dijak oblikuje med šolanjem. Prav tako ne smemo zanemariti igre a vista in improvizacije, ki omogočata dijaku, da se hitreje znajde v nepredvidljivih okoliščinah.

Priporočljivo je, da dijak nastopa na internih in javnih nastopih v okviru šole. Koristno pa je tudi sodelovanje na nastopih zunaj šole, na revijah ter raznih tekmovanjih doma in v tujini.

Učitelj naj spodbuja dijaka tudi k obisku koncertov, ki so pomemben vir izkušenj in informacij, ki jih ne more dati sam pouk; dijak tako spoznava bogastvo glasbene literature in se srečuje z interpretativnimi dosežki priznanih umetnikov, kar oblikuje njegovo umetniško osebnost; ob tem spoznava zakonitosti profesionalnega dela svojega področja tudi s praktičnih, z organizacijskih in drugih vidikov, ki pomembno vplivajo na to dejavnost.

Za nemoteno izvajanje pouka je v proces šolanja vključen tudi korepetitor.

5.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in zmožnosti, pa tudi daje dijaku povratne informacije o njegovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov znanja in morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in realno sliko o napredku in morebitnih zagatah posameznega dijaka; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt nadaljnjega dela, dajemo jasnejše napotke za uspešnejšo vadbo oz. učenje.

Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka,
- na internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, izmenjavo izkušenj in usklajevanje meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka dijakovo znanje ocenjujemo z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na nastopih. Ocenjujemo tehnično obvladovanje inštrumenta, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost programa. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

5.2 Medpredmetne povezave

Namen interdisciplinarnega povezovanja med bolj ali manj sorodnimi predmeti je močnejša vez ter vzajemno učinkovanje in prenosljivost znanja, s čimer gradimo pogoje za večjo ustvarjalnost, podjetnost in boljšo didaktično učinkovitost na vseh vpletenih predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se laže spopada z različnimi izzivi

v stroki in v življenju. Zmožnost povezovanja različnih znanj, uvidov in spretnosti pa hkrati prispeva k večji kulturni in etični zavesti ter osebnostni trdnosti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij v učno-vzgojnih dejavnostih, vzajemno načrtovanje skupne ali sočasne obravnave sorodnih vsebin ipd. Odvija se na več ravneh.

- Komorna igra

Dijak svoje glasbeno znanje uporablja in sooča z drugimi v kompleksnejšem procesu komorne igre, pri čemer pridejo do izraza poslušanje in sledenje izvajanju drugih udeležencev, prilagajanje, timsko delo in izmenjava glasbenih mnenj in zamisli.

- Orkester

Dijak spoznava zahteve orkestrske igre kot morebitnega najpomembnejšega vidika bodočega poklicnega udejstvovanja. Dobi pomembna povratna sporočila o svojih inštrumentalnih zmogljivostih in jih uporabi pri nadaljnjem študiju inštrumenta.

- Solfeggio

Znanje solfeggia je v najtesnejši povezavi z igranjem klarineta kot katerega koli drugega pihala zaradi specifičnih zakonitosti pridobivanja in natančnega izvabljanja določenih tonskih višin na temelju alikvotnega niza. Za igranje klarineta je bistvena natančna slušna predstava notnega zapisa, ki jo razvijamo pri solfeggiu.

- Glasbeni stavek

Glasbeni stavek omogoča temeljno znanje, ki je potrebno za analizo skladb, ki jih izvaja dijak, in sicer s harmonskih, kontrapunktičnih in oblikovnih vidikov.

- Klavir

Klavir kot stranski predmet pomeni možnost za povezave z glavnim predmetom predvsem z vidika širitve glasbenih obzorij in obravnave sorodnih glasbenih vsebin z izraznimi sredstvi in zakonitostmi, ki jih ponuja drugo glasbilo. Klarinetistu bo olajšal uvid v harmonsko zgradbo izvajanih skladb.

- Razvoj glasbene umetnosti (zgodovina glasbe)

Dijak umešča skladbe avtorjev, ki jih igra, v zgodovinska obdobja in njihove značilnosti.

- Slovenščina

Vzpostavljanje povezav med glasbo in literaturo z vidika zgodovinskih obdobj in slogovnih ter vsebinskih značilnosti.

- Tuji jeziki

Študij glasbila je lahko priročen most do tujih jezikov in to na več načinov. Partiture vsebujejo številne opisne glasbene oznake v glasbeni literaturi v italijanščini, nemščini, francoščini, angleščini in drugih svetovnih jezikih. Klarinetist jih mora razumeti, če želi izvesti skladbo dovršeno. Pri igranju v komornih ali orkestrskih sestavih, na tekmovanjih in turnejah je pri izpeljavi glasbenih projektov nujna komunikacija v tujih jezikih z drugimi sodelujočimi (dirigenti, solisti, instrumentalisti, pevci idr.).

Študij in seznanjanje s strokovno literaturo, ki ni prevedena v slovenščino, je še dodaten izziv za soočenje s tujimi jeziki.

- Likovna umetnost

Glasba omogoča tesno vzpostavljanje povezav med glasbo in likovno umetnostjo z vidika zgodovinskih obdobj in slogovnih ter vsebinskih značilnosti.

- Psihologija

Psihološka analiza in obvladovanje stresnih okoliščin, ki jim je izpostavljen glasbenik (nastopi, avdicije, tekmovanja), omogočata in zahtevata stik s psihološkimi vedami ter študij psiholoških procesov, ki odločilno vplivajo na omenjene okoliščine.

6 MATERIALNI POGOJI

Cilji vzgojno-izobraževalnega procesa klarineta terjajo za svoje uresničevanje primerno veliko, zračno, akustično in zvočno izolirano učilnico, skladno s predpisi. Opremljena mora biti s klavirjem ali pianinom, z metronomom, ogledalom in avdio-vizualnimi sredstvi. Šola naj bi imela na voljo različne inštrumente iz družine klarinetov (Es- in A-klarinet, altovski in basovski klarinet). Dijak praviloma uporablja B-klarinet profesionalne kakovosti.

7 ZNANJE IZVAJALCEV

Izvajalci	Znanje
Učitelj	Klarinet
Korepetitor	Klavir